

بسمه تعالی

تعریف نفقه زوجه:

نفقه عبارت است از تامین هزینه زندگی زن که شامل خانه، اثاثیه منزل، غذا، لباس، دارو و درمان از زمان عقد دائم که بر عهده زوج می باشد.

نفقه در قانون مدنی اینگونه تعریف شده است :

مطابق قانون مدنی ایران^۱: نفقه عبارت است از همه نیازهای متعارف و متناسب با وضعیت از قبیل مسکن، البسه، اثاث منزل و هزینه های درمانی و بهداشتی و خادم در صورت عادت یا احتیاج به واسطه نقصان یا مرض.

چگونگی محاسبه میزان نفقه:

ضابطه موجود در تعیین میزان نفقه، بر مبنای شوونات خانوادگی زن، عرف و عادت ساکنان هر منطقه و وضع مالی مرد، می باشد و در صورت عدم توافق زوجین در میزان نفقه، دادگاه به تعیین میزان آن اقدام می نماید.

شرایط پرداخت نفقه:

به محض این که عقد ازدواج صورت پذیرفت و زوجین زندگی زناشویی خود را آغاز نمودند، شوهر مکلف به پرداخت نفقه است. البته زوجه در صورتی مستحق نفقه است که از همسر خود تمکین نماید.

تمکین به معنای اطاعت زن از شوهر در ادای وظایف زوجیت، حسن معاشرت و سکونت در منزل شوهر است. به زنی که از همسرش در مفهوم خاص و عام اطاعت ننماید "ناشزه" گویند.

ماده ۱۱۰۸- هرگاه زن بدون مانع مشروع از ادای وظایف زوجیت امتناع کند، مستحق نفقه نخواهد بود.

ترک منزل از ناحیه زوجه و تعلیق نفقه:

زوج وظیفه دارد که در حد توانش منزلی مستقل و متناسب با شوونات زوجه فراهم نماید. حال اگر این منزل از جنبه شوونات اجتماعی مطابق حال زن باشد ولی به سر بردن در آن منزل موجب شود که احتمال ضرر و زیان شرافتی یا بدنی (آزار و اذیت) زوجه برود، خروج وی از منزل "نشوز و عدم اطاعت" محسوب نمی گردد و نفقه تا زمان برطرف شدن مشکل به وی تعلق خواهد گرفت.

ماده ۱۱۴ قانون مدنی - زن باید در منزلی که شوهر تعیین می کند سکنی نماید مگر آنکه اختیار تعیین منزل به زن داده شده باشد.

ماده ۱۱۵ قانون مدنی - اگر بودن با شوهر در یک منزل متضمن خوف ضرر بدنی یا مالی یا شرافتی برای زن باشد، زن می تواند مسکن علیحده اختیار کند و در صورت ثبوت مظنه ضرر مزبور، محکمه حکم بازگشت به منزل شوهر نخواهد داد و مادام که زن در بازگشتن به منزل مزبور معذور است نفقه بر عهده شوهر خواهد بود.

ضمانت اجرای عدم پرداخت نفقه

زنی که همسرش از پرداخت نفقه به وی خودداری می کند، هم می تواند شکایت کیفری کند و هم می تواند دادخواست حقوقی ارایه نماید.

شکایت کیفری:

زن در یک برگ عادی شکایت خود را نوشته و آن را به دادگاه ارائه می دهد. در این صورت به شکایت وی خیلی سریع رسیدگی می شود و در صورت اثبات ادعا مرد به مجازات تعزیری محکوم خواهد شد مربوط به زمان حال از طریق کیفری قابل مطالبه و نفقه البته لازم به ذکر مربوط به گذشته با ارایه دادخواست حقوقی قابل پرداخت است. است که نفقه **ماده ۶۴۲** - هرکس با داشتن استطاعت مالی نفقه زن خود را در صورت تمکین ندهد یا از تأدیه نفقه سایر اشخاص واجب النفقه امتناع نماید، دادگاه او را از سه ماه و یک روز تا پنج ماه حبس محکوم می نماید.

جرم مستمر:

نفقه از جمله جرایم مستمر به شمار می رود یعنی از آن گونه جرایمی است که در صورت عدم پرداخت، به دفعات قابل شکایت کیفری می باشد مثلاً اگر نفقه مرداد ماه پس از شکایت کیفری از شوهر اخذ گردید ولی او از پرداخت نفقه ماه بعد خودداری کرد، زن می تواند مجدداً شکایت ترک انفاق نماید. به همین لحاظ بزه "ترک انفاق" جرم مستمر محسوب می گردد و با گذشت شاکی، پرونده بسته می شود.

دادخواست حقوقی مطالبه نفقه:

چنانچه زنی بخواهد نفقه ایام گذشته خود را طلب کند، فقط با ارایه دادخواست حقوقی می تواند آن را دریافت نماید.^۲

نحوه ارایه دادخواست حقوقی:

زوجه پس از خرید دو نسخه دادخواست، می بایست خواسته خود را در آنها قید کند. و چون دعوی نفقه مالی است به میزان مبلغ مورد مطالبه تمبر الصاق و آن را به دادگاه خانواده تقدیم نماید. وی می تواند در دادخواست خود هزینه دادرسی را نیز مطالبه کند. در صورت عدم توانایی مرد به پرداخت نفقه و یا اینکه به هیچ طریق نتوان مرد را مجبور به پرداخت نفقه نمود و یا مالی هم از او بدست نیاید که از آن محل نفقه زن پرداخت گردد زن می تواند دادخواست طلاق تنظیم نماید^{۳ و ۴ و ۵}.

نحوه محاسبه میزان تمبر:

اگر مثلاً میزان نفقه مورد مطالبه ۱۰۰ هزار تومان باشد، هزینه تمبر آن ۱۵۰۰ تومان می باشد یعنی $1/5$ درصد از کل مبلغ نفقه. بنابراین روش محاسبه هزینه تمبر به این صورت است که: خواسته $\times 1/5$: حاصل میزان مبلغ لازم برای ابطال تمبر می باشد. $1500 = 1/5 \times 10000$ صدم $\times 10000$

عجز از پرداخت هزینه تمبر:

اگر زنی توان هزینه تمبر را نداشت، می تواند ضمن دادخواست مطالبه نفقه، دادخواست اعسار (دادخواست عجز از پرداخت نفقه) را ارایه دهد و شهود خود را معرفی نماید که در صورت اثبات، از پرداخت هزینه دادرسی معاف می گردد.

نفقه در مدت عقد و قبل از ازدواج

در مدت فاصل میان عقد و انجام ازدواج، نفقه ای به زن تعلق نمی گیرد مگر اینکه زن جهت شروع به زندگی اعلام آمادگی کرده باشد ولی مرد از بردن همسرش خودداری نماید که در این صورت زن مستحق دریافت نفقه می باشد. در این صورت زوجه باید بتواند ادعای خود را ثابت نماید یعنی یا باید به نزدیکترین مجتمع قضایی محل سکونت خود مراجعه، سه برگ اظهارنامه دریافت و آمادگی خود را اعلام نماید یا اینکه چند نفر را به شهادت بگیرد و استشهادیه ای تنظیم نماید.

نفقه زوجه در زمانی که وی تمکین را منوط به پرداخت

مهریه نموده است:

به زنی که بعد از عقد، شروع به زندگی زناشویی و رفتن به خانه شوهر را منوط به پرداخت مهریه نماید، نفقه تعلق می گیرد و مرد مکلف است نفقه وی را بپردازد.

ماده ۱۰۸۵ قانون مدنی - زن می تواند تا مهر به او تسلیم نشده، از ایفای وظایفی که در مقابل شوهر دارد امتناع کند مشروط بر اینکه مهر او حال باشد و این امتناع مسقط حق نفقه نخواهد بود.

نحوه پرداخت نفقه پس از طلاق:

در طلاق رجعی^{۷،۶} در زمان عده (سه ماه و ۱۰ روز پس از ثبت طلاق)، مرد باید به همسرش نفقه بپردازد و اگر طلاق به لحاظ عدم تمکین و عدم اطاعت زوجه صادر شده باشد، نفقه ای به وی تعلق نمی گیرد. در طلاق بائن^۸ و در فسخ نکاح^۹ نیز نفقه ای به زن پرداخت نمی شود.

ماده ۱۱۰۹ قانون مدنی - نفقه مطلقه رجعیه در زمان عده بر عهده شوهر است مگر اینکه طلاق در حال نشوز واقع شده باشد لیکن اگر عده از جهت فسخ نکاح یا طلاق بائن باشد، زن حق نفقه ندارد مگر در صورت حمل از شوهر خود که در این صورت تا زمان وضع حمل حق نفقه خواهد داشت.

نفقه در عده وفات

بموجب اصلاحی سال ۱۳۸۱ قانون مدنی - در عده وفات نفقه زن در صورت مطالبه از اموال کسانیکه پرداخت نفقه به عهده آنها است تأمین می گردد.

نفقه زوجه در صورت صغیر بودن زوج:

با توجه به اینکه طفل صغیر تحت ولایت پدر و پدر بزرگ پدری خود می باشد، پرداخت نفقه به عهده پدر است. در صورت فوت پدر یا حجر او، ولایتش ساقط می شود و به عهده پدر بزرگ پدری خواهد بود. اگر صغیر ولی خاص نداشته باشد، برای وی نصب قیم می شود و نفقه زوجه وی را ولی خاص و در صورت نبودن او، قیمی که دادگاه تعیین می کند نفقه را پرداخت خواهد کرد.

نفقه زوجه در صورت مجنون بودن زوج:

این مورد نیز همان شرایط مورد قبلی را دارد یعنی در صورت نبودن ولی خاص "برای مجانین و اشخاص غیر رشید که جنون یا عدم رشد آن ها متصل به زمان^{۱۰} صغر آنها بوده و ولی^{۱۱} خاص نداشته باشند"، دادگاه نصب قیم می نماید تا اداره اموال او را بر عهده بگیرند.

نفقه زوجه در صورت غایب مفقود الاثر بودن زوج:

در این خصوص زوجه به دادگاه مراجعه کرده و حاکم شرع نیز از اموال غایب به قدر نفقه در اختیار زوجه قرار خواهد داد.

نفقه در عقد موقت (صیغه):

در صورتی که زنی به عقد موقت مردی در آید و به زبان عامیانه صیغه وی گردد، نفقه به وی تعلق نمی گیرد مگر اینکه آنان توافق به پرداخت نفقه

کرده باشند.

ماده ۱۱۱۳- در عقد انقطاع، زن حق نفقه ندارد مگر این که شرط شده یا آن که عقد مبنی بر آن جاری شده باشد.

پی نوشت:

- ۱- ماده ۱۱۰۷ قانون مدنی- اصلاحی سال ۱۳۸۱
- ۲- ماده ۱۲۰۶: زوجه در هر حال می تواند برای نفقه گذشته خود اقامه دعوی نماید و طلب او از بابت نفقه مزبور طلب ممتاز بوده و در صورت افلاس یا ورشکستگی شوهر، زن مقدم بر غرما (طلبکاران) خواهد بود ولی اقارب فقط نسبت به آتیه می توانند مطالبه نفقه نمایند.
- ۳- ماده ۱۱۱۱: زن می تواند در صورت استتکاف شوهر از دادن نفقه به محکمه رجوع کند. در این صورت محکمه میزان نفقه را معین و شوهر را به دادن آن محکوم خواهد کرد.
- ۴- ماده ۱۱۱۲: اگر اجرای حکم مذکور در ماده قبل ممکن نباشد، مطابق ماده ۱۱۲۹ رفتار خواهد شد.
- ۵- ماده ۱۱۲۹: در صورت استتکاف شوهر از دادن نفقه و عدم اجرای حکم محکمه و الزام او به دادن نفقه زن می تواند برای طلاق به حاکم رجوع کند و حاکم شوهر را اجبار به طلاق می نماید. همچنین است در صورت عجز شوهر از دادن نفقه.
- ۶- ماده ۱۱۴۸: در طلاق رجعی برای شوهر در مدت عده حق رجوع است.
- ۷- ماده ۱۱۵۱: عده طلاق و عده فسخ نکاح سه طهر است مگر اینکه زن با اقتضای سن عادت زنانگی نبیند که در این صورت سه ماه است.
- ۸- طلاق بائن طلاق است که مرد حق رجوع ندارد- طلاق قبل از نزدیکی- طلاق یائسه- طلاق که به درخواست زوجه باشد و زن به عوض (مانند مهریه بذل شده و...) رجوع نکرده باشد و در سه طلاقه.
- ۹- فسخ نکاح که به لحاظ جنون یا عیوبی مانند جزام- زمین گیری- برص- قرن- نابینایی از دو چشم زن صورت می پذیرد.
- ۱۰- یعنی از بدو تولد یا دوران کودکی جنون وجود داشته است.
- ۱۱- پدر- پدربزرگ پدری- وصی تعیین شده از ناحیه پدر و پدر بزرگ پدری.

برگ دادخواست به دادگاه عمومی

محل اقامت شهرستان / بخش دهستان - خیابان کوچه - شماره - پلاک	شغل	نام پدر	نام خانوادگی	نام	مشخصات طرفین
در این قسمت مشخصات خواهان نوشته می شود.					خواهان
در این قسمت مشخصات خوانده نوشته می شود.					خوانده
مشخصات وکیل یا ولی یا قیم نوشته می شود.					وکیل یا نماینده قانونی
مطالبه مبلغ ریال بابت نفقه ^۱					تعیین خواسته و بهای آن
دلایل و مدارک مانند شهادت شهود - برگ استعلامیه - گزارش نیروی انتظامی و غیره در این قسمت نوشته می شود.					دلایل و منضمات دادخواست

ریاست محترم مجتمع خانواده شماره ...

احتراماً به عرض می رسانم مدت ده سال است که با خوانده دعوی ازدواج نموده ام و حاصل این ازدواج دو فرزند می باشد. تا حدود یکسال قبل زندگی خوبی داشتم و همسرم مرتباً به خانه می آمد و خرجی من و بچه ها را می داد. نزدیک یک سال است که ایشان تغییر رویه و رفتار داده و ضمن آنکه کمتر به خانه می آید خرجی ما را هم نمی دهد و ما از نظر مالی در وضعیت نابسامانی بسر می بریم چون ایشان نفقه یکسال گذشته مرا نداده است از این رو تقاضای صدور حکم مبنی بر الزام ایشان به پرداخت مبلغ خواسته و هزینه دادرسی و سایر خسارت های آن را دارم.

محل امضاء - مهر - انگشت

شعبه دادگاه عمومی	شماره و تاریخ ثبت دادخواست
..... رسیدگی فرمایید.	شماره
نام و نام خانوادگی مقام ارجاع کننده	تاریخ
امضاء / / تاریخ	

۱- چون نفقه دعوی مالی است میزان مورد مطالبه تقویم و ارزیابی می شود تا بر آن اساس تمبر قانونی باطل شود.